

Олена ПІХТАР,
старший викладач кафедри естрадного
музичного виконавства Миколаївського
філіалу Київського національного
університету культури і мистецтв

ОРГАНІЗАЦІЯ МЕТОДИЧНОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ МУЗИКАНТІВ-ВИКОНАВЦІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

На сучасному етапі реформування вищої мистецької освіти проблема комплексного розвитку музичного мислення студентів посідає особливе місце у теорії і практиці музичної педагогіки. Постійно зростаючі вимоги до сучасного фахівця соціокультурної сфери, зміна цільових орієнтирів освітнього процесу потребують нових, більш ефективних психолого-педагогічних підходів до методологічних засад навчання майбутніх музикантів-виконавців. Стратегія розвитку вищої мистецької освіти спрямована на ствердження особистості майбутнього музиканта-виконавця, повної реалізації його потенційних можливостей. Тому усвідомлення нагальної потреби оновлення системи професійної підготовки майбутніх музикантів-виконавців у вищих мистецьких закладах шляхом запровадження особистісно орієнтованого навчання надає перспективи створення необхідних передумов для формування музичного мислення студентів, їх інтелектуального і духовного саморозкриття.

У наукових працях вітчизняних та зарубіжних дослідників теоретично обґрунтовано проблему розвитку творчого мислення на основі прогресивних педагогічних технологій стимулювання творчої діяльності (О.О. Абдуліна, А.М. Алексюк, Ю.М. Кулюткін, В.О. Моляко, В.О. Сластьонін, Г.О. Нагорна ін.). Прихильники особистісно орієнтованого підходу (І.Д. Бех, О.В. Бондаревська, О.М. Пехота, В.В. Рибалка, І.С. Якіманська та ін.) вбачають результат навчання не лише в сумі знань, засвоєних у процесі пізнавальної діяльності, а й у характері мислительної діяльності, диверсифікації інтелектуального потенціалу, розвитку та корекції мисленнєвих операцій, творчому розв'язанню мислительних задач, за допомогою яких засвоюється необхідна навчальна інформація, вдосконалюються творчі здібності. Існує шereg психолого-педагогічних досліджень специфіки творчого музичного мислення, обумовленої активним самовираженням особистості в процесі навчальної діяльності (О.П. Бурська, І.В. Казуніна, Н.Г. Мозгальова, Н.В. Сулова, Ю.В. Шмалько).

Однак поза увагою дослідників залишається науково-методична розробка проблеми формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців ВНЗ мистецької освіти в умовах особистісно орієнтованого навчання.

На жаль, як показує теоретико-практичний аналіз, у вищих навчальних закладах мистецької освіти ще подекуди простежуються тенденції недостатнього вирішення проблем методологічного і теоретичного характеру стосовно формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців. Спостерігається невідповідність типу мислення студентів, що формується у процесі навчання, творчому характеру пізнавальних і практичних музичних завдань.

Для дослідження проблеми формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців нами обрано створення і практична реалізація в умовах особистісно орієнтованого навчання організаційно-методичної системи, в якій мають місце цілі, функції та властивості взаємопов'язаних її компонентів. Необхідність розроблення доцільної організаційно-методичної системи, яка забезпечуватиме підготовку компетентних музикантів-професіоналів із всебічно розвиненим творчим музичним мисленням, а також сприятиме комплексному розвитку всіх його структурних компонентів, визначила мету та завдання даної статті.

Узагальнюючи різноманітність думок у визначенні структури та функціонування педагогічних систем різних типів (О.Д. Ляшенко, О.М. Олексюк, О.В. Плотницька, Н.А. Сеґеда, М.І. Фалько), ми розглядаємо організаційно-методичну систему формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців як цілісний процес, який вдосконалює їх професійну підготовку на основі особистісно орієнтованого підходу, активізує мислительну діяльність, сприяє самореалізації особистості.

Мета пропонованої організаційно-методичної системи відображає сутність наступних системоутворюючих компонентів: мотиваційно-емоційного, когнітивно-пізнавального, опера-

ційно-діяльнісного. Ефективне формування музичного мислення студентів може бути досягнуте лише за умови забезпечення формування всіх

структурних компонентів системи.

Мотиваційно-емоційний компонент передбачає активність та успішність творчопізнавальної діяльності студентів, визначає наявність позитивного мотиваційного комплексу. Обумовлює прагнення до цілеутворення (тобто досягнення студентами цілей, які мають особистісний зміст), самопізнання, визначає зв'язок інтелектуальної праці з емоційним станом, сприяє розвитку потреби самореалізації особистості та розвитку особистісного чуттєвого ставлення до процесу (емоційна реакція, художня оцінка), зацікавленості студентів в оволодінні діалогічним спілкуванням.

Когнітивно-пізнавальний компонент характеризується сформованим інтелектуальним потенціалом особистості, понятійним апаратом музичного мислення, рівнем тезаурусу музиканта-виконавця, здатністю до музично-аналітичної діяльності, розвиненістю мисленневих операцій і процесуальних характеристик музичного мислення, рівнем розвитку дослідницьких вмій для осмислення художньої інтерпретації музичних творів.

Операційно-діяльнісний компонент забезпечує ступінь сформованості та повноту операціонального складу практичних умінь, готовність до самоорганізації власної навчальної діяльності, розвиток творчих здібностей до самореалізації, оперування змістом музичних понять, розвиток здатності самостійного творчого конструювання цілісного музично-виконавського образу і створення оригінальної художньої інтерпретації музичного твору.

Науковий пошук методологічних засад і необхідних шляхів організації методичної системи формування музичного мислення студентів здійснювався на основі особистісно орієнтованого підходу до підготовки майбутніх фахівців соціокультурної сфери, який передбачає абсолютне визнання унікальності кожної особистості, її права на вибір і власну думку.

У пізнавальній та музично-практичній діяльності успішне формування музичного мислення, як цілісного процесу розвитку студентів, можливе при створенні конкретних організаційно-педагогічних умов, при яких стає можливим найбільш повне розкриття особистості студентів, розвиток професійної спрямованості їх інтелекту, мислительних процесів, емоційних установок. Взаємозв'язок організаційно-методичної системи з середовищем, залежність

успішного її функціонування від його вимог обумовлює необхідність розробки, відповідно до мети особистісно орієнтованого навчання, (з урахуванням запропонованого змісту структурних компонентів системи) педагогічних умов:

- акцентування на творчій самореалізації студентів в освітньому процесі;
- варіативність особистісно орієнтованих ситуацій;
- забезпечення рівноправного діалогічного спілкування;
- міжпредметна інтеграція знань в системі професійної музичної підготовки майбутніх фахівців соціокультурної сфери.

Проведена на базі Київського національного університету культури і мистецтв, Рівненського гуманітарного університету, Миколаївської філії КНУКіМ впродовж 2000-2002 років психолого-педагогічна діагностика процесу формування музичного мислення у студентів I-IV курсів факультетів музичного мистецтва дозволила отримати об'єктивний результат загального уявлення про розвиток структурних компонентів музичного мислення як системи, визначити реальний рівень розвитку процесуальних характеристик музичного мислення студентів, його операціональних структур. Отримані в ході констатуючого експерименту результати дослідження рівня розвитку структурних компонентів музичного мислення та стану підготовки студентів до формування музичного мислення підтвердили, що традиційні цілі, зміст, форми навчання у вищих мистецьких закладах не спроможні формувати достатній рівень музичного мислення, і дозволили визначити зміст формуючого етапу, який спрямувався на активізацію музично-пізнавальної діяльності майбутніх музикантів-виконавців, диверсифікацію їх інтелектуального потенціалу, формування пізнавальної самостійності студентів, розвиток якостей і операцій музичного мислення, актуалізацію творчого потенціалу, професійну самореалізацію, інтенсифікацію процесу утворення яскравих суб'єктивних музичних образів та оперування ними, формування мотиваційно-сміслових засад майбутньої професійної діяльності в умовах особистісно орієнтованого навчання.

Відповідно до розроблених змісту, компонентів, функцій музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців, принципів і педагогічних умов їх втілення у практиці вищої мистецької освіти, аналізу результатів констатуючого експерименту, був проведений формуючий експеримент на базі факультету мистецтв Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв,

програма якого вбирала в себе конкретні завдання, які відповідали меті та завданням розробленої організаційно-методичної системи формування музичного мислення, спрямовані на розвиток і формування змістовних і особистісних характеристик її теоретично виокремлених структурних компонентів.

Багатогранність завдань, пов'язаних із розвитком досліджуваного феномену, потребує врахування низки дидактичних принципів, де, перш за все, ми відносимо особистісно орієнтований підхід до організації навчального процесу. науковість, систематичність, послідовність, діалогічність, активність навчання. Особлива увага зосереджувалась на наданні студентам психолого-педагогічних засобів, які б забезпечили можливість для них виявити власний суб'єктний досвід, музичні здібності, тезаурус виконавця, творчу індивідуальність. Ми акцентували увагу на експериментальній перевірці педагогічних умов, які сприяють самореалізації творчої особистості кожного студента. Значення ілюстративно-пояснювальних методів в особистісно орієнтованому навчанні не заперечуються, але дослідницько-пошукові методи є превалюючими. Ці методи забезпечують осмислення студентами своєї діяльності, активізують психічні процеси музичного мислення, дозволяють використовувати суб'єктний досвід, розширюють можливості особистісної взаємодії, розвивають особистісні якості студентів.

Особистісно орієнтоване навчання в експериментальних групах забезпечувалося відповідними формами, а саме: особистісно орієнтовані індивідуальні заняття, лекційні (проблемно-моделююча лекція, лекція-конференція, лекція-практикум, лекція з коментарями), семінарські (моделюючий семінар, перспективний, проблемно-дискусійний, семінар-діалог), активні практичні заняття (практикум, відеопрактикум), самостійна дослідницька робота студентів. Відповідно до мети формуючого експерименту, в основу розробленої організаційно-методичної системи було покладено такі інтерактивні методи: тренінг, психотренінг, ділові і рольові ігри, відкриту дискусію, "ситуацію успіху", диспут, "мозкову атаку", імітаційну гру, відеопрактикум, моделювання особистісно орієнтованих педагогічних ситуацій. Застосовувалися музично-педагогічні задачі, за допомогою яких студенти реалізовували свій творчий потенціал, активізували процеси музичного мислення, а також творчі завдання, що вимагали самоактуалізації особистості студента на

основі його суб'єктного і виконавського досвіду. Одним із основних завдань нашої методики було надання студентам психологічних засобів, які б забезпечили їм можливість виявити власну індивідуальність. Ми прагнули актуалізувати, розвинути у студентів здатність самостійно осмислювати проблеми і виробляти способи та шляхи їх розв'язання в процесі індивідуального пізнавального пошуку, що сприяло всебічному розвитку основних компонентів музичного мислення студентів.

Формування і розвиток кожного структурного компонента музичного мислення як системи відбувався протягом трьох років згідно з принципом поступовості (формування поетапне, але в динамічній єдності). Проникнення одного етапу в інший та їх спільне функціонування дає можливість визначити і зафіксувати спадкоємність та їх вплив один на одного. Картина експерименту нагадує поліфонічну фактуру, де є провідна тема – формування музичного мислення, яка розвивається рівноправними голосами комплементарно й одночасно, окремо та у сукупності, причому "багатство" фактури забезпечується, з однієї сторони, різноманітністю дисциплін, які входять до кожного етапу ("підголосками"), з іншої – глибоким, багатоваріантним розвитком провідної теми.

Ми виділяємо наступні етапи активізації і формування музичного мислення студентів у процесі особистісно орієнтованого навчання, які ґрунтуються на принципах наукової організації музично-навчальної діяльності: організаційний, інтегрований і творчо-професійний.

Перший етап був пов'язаний із накопиченням суми індивідуальних якостей, які відповідають особистісній орієнтації музичного мислення, з розвитком творчої мотивації, емоційної саморегуляції особистості майбутнього музиканта-виконавця і проводився на базі індивідуальних занять зі специнструменту та діяльності малих груп з предметів музично-теоретичного циклу, виконання низки індивідуальних творчих завдань. Мета цього етапу полягала в реалізації мотиваційно-емоційного компоненту змісту розробленої організаційно-методичної системи.

Другий етап проводився на базі групових занять професійно-орієнтованих дисциплін "Аналіз музичних творів", "Музична інтерпретація", інтегрованого спецкурсу "Музичне мислення музиканта-виконавця", оскільки на них затребувався весь комплекс знань, умінь і навичок для осмислення музичного явища в контексті національної та світової художньої культури, його мовної і змістотворчої природи, виконавського художнього світовідношення, особистісного сприймання, спрямованості музичного мислення

на "смісловий обмін", а також продовжувався цей етап на індивідуальних заняттях зі спеціалізованого інструменту.

Був спрямований на вирішення завдань когнітивно-пізнавального компонента музичного мислення.

Третій етап спрямований на створення умов для функціонування особистісно орієнтованого музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців у практичній професійній музичній діяльності за допомогою динаміки завдань навчальної практики (виробничої, виконавської, педагогічної). Мав на меті розвиток операційно-діяльнісного компонента і синтез виявів всіх структурних компонентів музичного мислення студентів.

Перш за все, з метою підвищення рівнів музичного мислення студентів ми створили на першому етапі педагогічні умови, за яких підвищується зацікавленість студентів в такій творчій музичній діяльності, де вони займають активну позицію в процесі навчання. Слід відразу сказати, що в експериментальних групах спілкування педагога і студентів відрізнялося ситуаційністю, діалогічністю, відбувалося на рівні обміну цінностей та смислів, що створює необхідне поле особистісно орієнтованої ситуації. Вже на початкових етапах навчання викладач пояснює студентам їх позицію в навчальному процесі, надає простір для творчості. Студенти переконуються в тому, що вони є головними учасниками свого творення, що тільки їх бажання, потреба, воля відіграють головну роль у власному зростанні. Викладач зі свого боку забезпечує сприятливе, психологічно комфортне навчальне середовище для задоволення бажання студентів створювати себе, роблячи його насиченим і цікавим, дає студентам право на вибір, помилки, їх усвідомлення та подолання. Але викладачу необхідно так будувати співробітництво зі студентами, щоб вони могли уникати великої кількості помилкових дій, які гальмують формування навичок і вмінь. В умовах особистісно орієнтованого навчання головним стає вміння викладача розуміти, що і як відчуває, сприймає, засвоює студент. Викладач прагне розширити у студентів процеси розвитку, які поки лежать у "зоні найближчого розвитку". При орієнтації процесу навчання на особистість студента велика увага приділяється викладачем саме створенню ситуації успіху для кожного студента.

Стимулюванню позитивної мотивації у навчанні майбутніх музикантів-виконавців сприяло ще створення особистісно орієнтованих ситуацій, які дозволяють змінити "вектор" у

розвитку музичного мислення від регламентованого цілеспрямованого формування до самоформування як індивідуальної діяльності студентів, її корекції та педагогічної підтримки. У таких ситуаціях педагог домагається від студента мотивації його виконання, підтримує його виконавську ініціативу, активізує потребу студентів у самопізнанні, у пошуку істини, нових вражень, створює у студентів психологічну готовність до осмислення музичного твору. "Натаскування" студентів призводить до послаблення творчої самостійності їх музичного мислення, обгороджує від набуття досвіду художнього відкриття, що є одним з найцікавіших виявів особистісного досвіду.

Керуючись положеннями С.Л. Рубінштейна, А.В. Брушлінського, К.А. Абульханової-Славської, що мислення найбільш виразно виявляється у ході постановки та розв'язанні задач, ми вважаємо, що успішному формуванню музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців як професіоналів буде сприяти використання спеціальної системи творчих (виконавських, музично-педагогічних) задач на протязі всього періоду навчання. Вирішення задач пов'язане з уміннями аналізувати проблемну ситуацію, виділяти музичну задачу, висловувати гіпотезу її вирішення, проектувати зміст, форми та методи музичної діяльності, здійснювати контроль і корекцію вирішення музичної задачі. Сутністю музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців є здатність аналізувати виконавські і музично-педагогічні задачі, усвідомлювати та приймати їх, здійснювати самоаналіз, самопроекування і самоконтроль прийнятих рішень, робити корекцію результатів. Вищий рівень музичного мислення в процесі вирішення задач визначається здатністю розв'язувати творчі задачі самостійно, максимально виявляти творчу ініціативу.

Методика формуючого експерименту направлена на те, щоб шляхом доцільно підібраних творчих задач активізувати самостійну пізнавальну діяльність студентів, виробити вміння користуватися мислительними операціями, які необхідні для розв'язання навчальних проблем і вирішення творчих задач, для творчої роботи виконавця над музичним твором. Одним із завдань першого етапу було вирішення ряду творчих музичних задач.

Розвитку і саморозвитку майбутніх музикантів-виконавців заважає перевага в навчанні розвитку професійно-ігрових, рухомоторних здібностей і навичок над чуттєвими та інтелектуальними. Необхідно включати постійно в роботу на індивідуальних заняттях зі спеціалізованого інструменту та у самостійну роботу студентів

інші види музикування. Формування творчих навичок і умінь читання з листа, транспонування, ескізного вивчення творів, ансамблевої гри, підбора по слуху, створення імпровізації за темою сприяла в процесі експериментальної роботи проблемна постановка спеціально розроблених творчих завдань, яка активізує музичне мислення студентів. Використання проблемно-пошукових методів збільшувало самостійність, активність студентів у процесі навчання. Самостійно надбані прийоми виконання, гнучкість і швидкість розв'язання музично-творчих задач, розкриття художньої ідеї за допомогою мислительних операцій аналізу, порівняння, узагальнення, оригінальність тлумачення художніх образів, знаходження нетрадиційних шляхів розв'язання проблемних завдань, здатність моделювання свого виконання твору було показниками достатньо високого рівня музичного мислення. Ці види діяльності на індивідуальних заняттях показують розвиненість музично-мислительного процесу, його характеристик як швидкість, оригінальність, гнучкість, ступінь участі суб'єктного музичного досвіду студентів.

Для формування мотиваційно-емоційного компонента музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців має важливе значення розвиток потреби у виконавській діяльності, прагнення до особистісного самовираження під час виступів перед публікою, емоційне захоплення художньо-інтерпретаційною діяльністю, бажання самовдосконалення виконавської майстерності. Найбільш актуальними методиками емоційної саморегуляції особистісного, розвитку, стимулювання творчої мотивації майбутнього музиканта-виконавця, психологічної підготовки студентів до концертного виступу ми вважаємо запропоновану професором Ю.М. Орловим методикау навчання "саногенному мисленню" і "саногенній поведінці" та її модифікований варіант професора О.І. Савостьянова - навчання акторів "саногенному мисленню"[3; 4]. При навчанні саногенному мисленню програмуються позитивні образи і почуття, студенти навчаються керувати пристрастями і негативним емоційним станом, емоційна реакція стає більш розумною, студенти зосереджуються на завданнях художньої інтерпретації, емоційно захоплюються художнім образом, що сприяє росту майбутнього музиканта-виконавця, продуктивності його занять. Студенти в процесі навчання саногенному мисленню здобували вміння володіти своїми емоціями, спрямовуючи їх тільки у напрямку стимуляції діяльності, уникаючи спонтанного гальмування,

емоційно планувати підготовку до концертного виступу, керувати увагою публіки, встановлювати "зворотній зв'язок". Різні форми тренінгів та медитативних методик поряд з мисленневою побудовою майбутньої ситуації виконання на публіці, коли студенти передбачають позитивні наслідки виконавських дій, дозволили здійснити комплексний розвиток музичного мислення студентів, вдосконалити сенсомоторні процеси, розвинути особистісні якості майбутніх музикантів, надати перевагу саногенному мисленню, підвищити мотивацію навчання, інтерес до виконавської діяльності.

Задля виконання мети нашого дослідження повинні змінитися всі компоненти традиційних музично-теоретичних курсів, професійно-орієнтованих дисциплін з предметно-орієнтованих на особистісно-орієнтовані. Тобто зміст дисциплін наповнювався поняттями, ідеями, концепціями особистісно орієнтованої педагогіки, відбувалася систематизація та поглиблення знань студентів з проблеми створення особистісно орієнтованого середовища. Методи і форми інформаційно-рецептивного та репродуктивного характеру змінювалися на проблемний, евристичний, дослідницький характер (проблемні лекції, дискусійні семінари, педагогічні тренінги, диспути, рольові ігри); поширювалися комп'ютерні інформаційні технології як засіб творчої навчальної і майбутньої професійної діяльності. За допомогою таких методів, форм і засобів майбутній музикант-виконавець буде готовий до роботи в особистісно орієнтованому середовищі.

Спецкурс "Музичне мислення музиканта-виконавця" був розроблений і включений нами на III курсі до програми формуючого експерименту на другому етапі. Він виконує інтегруючу міжпредметну і внутрішньопредметну функції в системі підготовки студентів, надає необхідні теоретичні знання, чіткі уявлення про сутність, структуру музичного мислення та шляхи його формування у майбутніх музикантів-виконавців в процесі особистісно орієнтованого навчання, про особливості значення самостійного музичного мислення для професіоналізму сучасного музиканта і високого рівня його виконавської майстерності. Під час лекцій та семінарських занять спецкурсу використовувались дискусії, рольові ігри, тренінги, психотренінги, створювались проблемні ситуації, які активізували музичне мислення майбутніх виконавців, сприяли інтенсифікації їх музичного тезаурусу, стимулювали творчу самореалізацію студентів, сприяли самостійному осягненню художнього змісту музики, створенню оригінальної художньої інтерпретації музичного твору. Ми проводили

семінарські заняття за такими формами як семінар-діалог, семінар-дискусія, які забезпечують розвиток процесу мислення та інших пізнавальних

процесів у ході спільного обговорення висунутих проблем кожним учасником.

Для розвитку мислительних операцій аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, які використовуються майбутніми музикантами-виконавцями в процесі художньо-інтерпретаційної діяльності, ми застосовували методики "Виділення суттєвих ознак", "Виключення понять", "Формування понять" (методика Виготського-Сахарова) адаптовані до музичної діяльності. Студенти вчилися аналізувати, порівнювати, узагальнювати, що необхідно для опанування музичного матеріалу, осмислення музичних творів в процесі їх сприйняття і виконання [1; 40].

Важливу роль у вдосконаленні професійної підготовки студентів вищих мистецьких закладів має розвиток у них правопівкульного типу мислення [5]. Ми пропонували студентам використання комплексу засобів активізації можливостей правопівкульного мислення у навчально-виховному процесі.

У класі спеціального інструменту проводилася робота по осмисленню музичного твору, проникненню в логіку розвитку музичної думки, розробленню структурно-сислового аналізу музичного твору, створенню оригінальної власної художньої інтерпретації. Студенти аналітично пізнавали будову музичного твору за допомогою операцій ототожнення, зіставлення, порівняння, аналізували використані виразні засоби, смисл інтонацій, логічні (раціональні) складові осмислювали обов'язково поряд з емоційними (чуттєвими). Робота включала як сприйняття музичного тексту за допомогою інструмента, так і мислене (без інструмента) сприйняття, яке дозволяє здійснити взаємозв'язок почуттів "бачу-слухаю" та прогнозувати наступне "граю", інструмент використовується для уточнення внутрішніх слухових почуттів. Студенти постійно використовували прийоми вербалізації діяльності свідомості, які сприяли процесам інтеріоризації, переводу зовнішніх дій у внутрішній план. Важливо, щоб студенти могли аргументувати свої думки за допомогою відповідних вербальних і виконавських прикладів, порівнювати власні вербальні інтерпретації з іншими тлумаченнями одного й того ж твору, створювати на цій основі особистісне бачення художнього образу.

Ми використовували в процесі художньо-інтерпретаційної роботи метод аналогій (за Г.Ф. Саїк), який сприяє художньому сприйманню музичних творів, поглиблює розуміння їх змісту,

активізує музичне мислення, пробуджує емоційні реакції за допомогою звукових, вербальних та візуальних асоціацій. Майбутні музиканти-виконавці самостійно поєднували досвід різних видів мистецтв (музика, література, образотворче мистецтво) із суб'єктивним досвідом, вивчали музичні твори із залученням міжпредметних зв'язків. Студенти робили "діахронічний" (асоціативний) аналіз музичного твору за методикою М.М. Ткач виконували різноманітні творчі завдання. Одним із критеріїв креативності мислення виступає його метафоричність (у музичному мисленні це здатність використання асоціацій, іноді дуже незвичайних, для висловлення власних мислей, створення художньої образності музичного твору) [2; 193]. Розвиток цієї якості музичного мислення свідчив про творчий характер мисленнєвого процесу. За допомогою музичних задач студенти активізували звукові, вербальні асоціації, що сприяло творчому сприйняттю і відтворенню музичного твору.

Творчо-професійний етап був спрямований на підвищення креативних рис музичного мислення студентів, створення умов функціонування особистісно орієнтованого музичного мислення в практичній квазіпрофесійній діяльності, на експериментальне підтвердження основного значення особистісної спрямованості музичного мислення для ефективної майбутньої виконавської і музично-педагогічної діяльності.

Дослідження результатів впровадження у процес професійної підготовки розробленої організаційно-методичної системи та відповідної експериментальної методики формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців здійснювалось методом констатуючих зрізів на початку й наприкінці формуючого експерименту. Порівняльний аналіз рівнів розвитку структурних компонентів музичного мислення студентів підтвердив доцільність використаної експериментальної методики організаційно-методичної системи формування музичного мислення студентів.

Таким чином, у процесі дослідницько-експериментальної роботи було виявлено, що ефективність формування музичного мислення майбутніх музикантів-виконавців підвищилась за рахунок впровадження у процес їх професійної підготовки у вищих мистецьких закладах розробленої організаційно-методичної системи в умовах особистісно орієнтованого навчання. Сукупність одержаних наукових висновків має важливе значення для теорії і практики роботи в ВНЗ мистецької освіти.

Література

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.М. Словарь-справочник по психологической диагностике. – К.: Наукова думка, 1998. – 200 с.
2. Олексюк О.М., Ткач М.М. Педагогіка духовного потенціалу особистості: сфера музичного мистецтва: Навч. посіб. – К.: Знання України, 2004. – 264 с.
3. Орлов Ю.М. Восхождение к индивидуальности. – М.: Просвещение, 1991. – 287с.
4. Савостьянов А.И. Личностно ориентированный подход в профессиональной подготовке актера: Дис... д-ра пед. наук: 13.00.08. – М., 1997. – 380 с.
5. Шамес І.А. Діагностика професійної спрямованості студентів вузу культури // Метод. посібник для вузів культури. – Миколаїв: МФ НаУКМА, 1998. – 100 с.